BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

# PERPESSICIUS

# Mențiuni critice

LITERA

biblioteca școlarului

# PERPESSICIUS

## MENŢIUNI CRITICE

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

## TABEL CRONOLOGIC

1891 *21 octombrie* S-a născut, la Brăila, Dumitru Panaitescu, ce va fi consacrat în literatura română sub pseudonimul Perpessicius. Era al doilea fiu al lui Ştefan Panait, muncitor, originar din Ianina, şi al Elisabetei Panait, născută Daraban, originară din Cucora (Putna).

1898 Este înscris în clasa întâi la şcoala primară nr. 4 din Brăila.

1902 Absolvind şcoala primară, devine elev al liceului "Nicolae Bălcescu" din oraşul natal.

1907 Începând din acest an şi până la terminarea liceului conduce, în calitate de secretar general, societatea culturală "Avântul", a elevilor de la liceul "Nicolae Bălcescu".

1909 În timpul verii, petrecându-şi vacanţa la mânăstirea Agapia, îl cunoaşte pe Titu Dinu, eminent student al lui Ovid Densusianu, la Facultatea de litere din Bucureşti. Întemeiază împreună o frumoasă şi trainică prietenie, Titu Dinu introducându-l pe Perpessicius în sonorităţile captivante ale poeţilor simbolişti.

1910 Absolveşte liceul "Nicolae Bălcescu" din Brăila. Entuziasmat de poezia nouă, simbolistă, în plină eflorescenţă în acea vreme, susţine, la bacalaureat, o disertaţie despre Ion Minulescu, ale cărui *Romanţe pentru mai târziu*, apărute cu puţin timp în urmă, îi provocaseră o vie emoţie.

Devine student al Facultăţii de litere din Bucureşti, la secţia de filologie modernă.

În primul an de facultate, pentru a-şi asigura existenţa, ocupă

postul de pedagog supranumerar la pensionul Schewitz-Thieren, obligaţia sa principală, aici, fiind aceea de a împărţi elevilor mâncarea.

Audiază cursurile lui Ovid Densusianu, Nicolae Iorga, Ion Bianu, Ion Bogdan, Mihail Dragomirescu.

1911 Îşi face debutul publicistic cu schiţa *Omida — Din lumea celor care se târăsc,* o replică la volumul *Din lumea celor cari nu cuvântă* al lui Emil Gârleanu. Schiţa, semnată cu pseudonimul Victor Pribeagu, a apărut în revista brăileană "Flori de câmp", nr. 5, din 20 iulie 1911.

1912 În anul al treilea de facultate, în urma unui concurs, primeşte o bursă lunară, iar cu sprijinul şi recomandarea lui Ion Bianu, care făcuse parte din comisia examinatorie şi fusese impresionat de pregătirea temeinică a studentului său, devine meditatorul nepoţilor lui Ion Ghica.

1913 Debutează ca poet, cu poezia *Reminiscenţă*, în revista "Versuri şi proză" a lui I. M. Raşcu, în nr. 7—8 din aprilie 1913, semnată cu pseudonimul D. Pandara, un fel de anagramă compusă din iniţiala prenumelui său şi din începutul numelui de familie al tatălui, Pan(ait), şi al mamei sale Dara(ban).

1914 Cu puţin timp înainte de terminarea studiilor universitare se căsătoreşte cu Alice Paleologu, colegă de facultate.

1915 Luându-şi licenţa în litere, obţine mai întâi un post de funcţionar la Biblioteca Academiei, lucrând la întocmirea catalogului, sub conducerea eminentului bibliograf Al. Sadi-Ionescu.

Intră în şcoala de ofiţeri de rezervă din Dealul Spirei. După obţinerea gradului de sublocotenent, este repartizat la Regimentul 38 infanterie, din Brăila. În revista "Cronica", a lui Tudor Arghezi şi Gala Galaction, în nr. 46, din 26 decembrie 1915, publică poezia *Ad provinciales, meum in Gretchen amorem, spernentes,* semnând pentru prima dată cu pseudonimul Perpessicius.

1916 Publică poezia *Miriapodul*, în revista "Versuri şi proză", nr. 13, din 23 iulie 1916.

La intrarea României în război, e trimis, cu Regimentul 38 infanterie, pe frontul de sud, în Dobrogea, participând efectiv la lupte. La 13 octombrie 1916 cade rănit grav, la mâna dreaptă, pe dealul Muratan. Transportat din spital în spital, ajunge la Botoşani, unde medicul francez Dufrèche îi salvează mâna de la amputare, prin rezecţia cotului.

1918 În revista "Arena", scoasă la Iaşi de Demostene Botez, Ion Vinea, N. Porsenna şi Alfred Hefter-Hidalgo, în nr. 81, din 30 mai 1918, publică bucata în proză *Veninul*, un fragment din proiectatul său roman, *Fatma sau focul de paie.*

Întors la Bucureşti, după terminarea primului război mondial, scoate, împreună cu Dragoş Protopopescu şi Scarlat Struţeanu, între 10 noiembrie 1918 şi 1 martie 1919, revista "Letopiseţi", în paginile căreia au colaborat Tudor Vianu, Ion Pillat, Ion Marin Sadoveanu, Camil Petrescu, Demostene Botez, Ion Minulescu. Aici, Perpessicius începe să publice ciclul de poezii *Inscripţii pe un scut şi o targă*, izvorâte din propria sa experienţă din timpul războiului, poezii ce vor alcătui primul său volum, *Scut şi targă,* apărut în 1926. Pentru a-i omagia pe cei doi directori ai revistei "Cronica", Tudor Arghezi şi Gala Galaction, care îi giraseră intrarea în literatură, Perpessicius le dedică două din poeziile ciclului *Inscripţii pe un scut şi o targă,* şi anume *Flora stelelor polare* lui Gala Galaction şi *Gravură de pe calendar* lui Tudor Arghezi. Gestul poetului avea însă o semnificaţie mult mai mare decât aceea a unui simplu omagiu de recunoştinţă. În acel moment, Tudor Arghezi şi Gala Galaction, împreună cu Ioan Slavici şi alţi ziarişti, erau acuzaţi şi implicaţi, fără temei, într-un proces de filogermanism, ceea ce atrăsese asupra lor injuriile demagogice chiar ale acelora care se făcuseră vinovaţi de dezastrele din timpul războiului. Dedicarea celor două poezii, în mod public, lui Tudor Arghezi şi Gala Galaction, avea semnificaţia unui act de solidaritate şi de justiţie socială.

1919 Îşi ia examenul de capacitate, ca profesor de limba şi literatura română, ţinând în faţa elevilor, în rândul cărora se afla şi viito-

rul critic Pompiliu Constantinescu, o lecţie despre *Peneş Curcanul* de Vasile Alecsandri, asistat de Petre V. Haneş, delegatul Seminarului Pedagogic.

În toamnă este numit, la alegerea sa, profesor la liceul "Moise Nicoară" din Arad, nou înfiinţat. Venirea sa în acest oraş era determinată de dorinţa de a contribui la răspândirea culturii şi conştiinţei naţionale în Transilvania, reîntregită la pământul patriei.

*5 ocombrie* La festivitatea de deschidere a liceului "Moise Nicoară" rosteşte discursul inaugural.

În cadrul liceului, sprijină activ şi conduce, în calitate de preşedinte onorific, societatea de lectură a elevilor "Ion Rusu Şirianu".

Inaugurează, în ziarul "Românul" din Arad, rubrica *Săptămâna bibliografică,* proiectată a fi "un îndreptar al cetitului românesc".
Colaborează la "Sburătorul" lui E. Lovinescu.

1920 *1 ianuarie* Este transferat de la Arad la liceul militar din Târgu-Mureş.

*1 septembrie* Este numit profesor de română şi franceză la Şcoala normală de băieţi din Brăila.

1921 Colaborează la "Gândirea".

1922 Se transferă la Bucureşti, ca profesor la diferite gimnazii şi licee comerciale.

Colaborează la "Cugetul românesc", "Flacăra" şi "Năzuinţa" din Craiova.

1923 Îl secondează pe Emanoil Bucuţa în dirijarea şi redactarea "Buletinului cărţii".

Îşi începe activitatea de cronicar literar la revista "Spre ziuă", scoasă de Felix Aderca, între 11 martie şi 29 aprilie 1923.

1924 Colaborează la revista lui Camil Petrescu, "Săptămâna muncii intelectuale şi artistice", şi la "Mişcarea literară" a lui Liviu Rebreanu.

1925 Apare primul volum din *Antologia poeţilor de azi,* alcătuit împreună cu Ion Pillat.

Tipăreşte, la Arad, volumul *Repertoriu critic.*

Colaborează la revista “Salonul literar”, scoasă de Al. T. Stamatiad la Arad.

Redactează “Jertfa neamului”, organul bilunar al Asociaţiei generale a invalizilor de război.

Preia conducerea “Universului literar”, începând din ultima săptămână a anului 1925 şi până în ultimul trimestru al anului 1927.

1926 Tipăreşte primul său volum de versuri, *Scut şi targă.* Îşi începe colaborarea la revista “Viaţa literară”.

1927 După ce încetează de a dirija “Universul literar”, cedându-i locul lui Camil Petrescu, intră în redacţia ziarului “Cuvântul”, unde, timp de aproape şapte ani, deţine permanent rubrica de *Menţiuni critice.*

1929 Devine titularul catedrei de limba şi literatura română de la liceul “Matei Basarab” din Bucureşti, unde va funcţiona până în 1951. Îşi începe colaborarea la Radio, la numai câteva luni de la înfiinţarea postului naţional de emisie, care a avut loc la 1 noiembrie 1928.

Publică în revista “Hanul samariteanului”.

1930 Prefaţează volumul de poezii *Quasi* de D. Iacobescu.

1932 Publică cel de al doilea volum de versuri, *Itinerar sentimental.*

1933 Luând iniţiativa de a tipări o ediţie integrală a operei lui Eminescu, editorul Ciornei încredinţează această nobilă misiune lui Perpessicius.

La sfârşitul anului, când ziarul “Cuvântul” îşi schimbă orientarea, deviind într-o atitudine de extremă dreaptă, Perpessicius, în semn de categoric dezacord, părăseşte redacţia ziarului, încetează definitiv de a mai colabora în paginile lui.

1934 De la începutul anului şi până în 1938 îşi exercită profesiunea de critic la Radio, asigurând rubricile permanente *Viaţa cărţilor* şi *Cărţi noi.*

Publică volumul al doilea de *Menţiuni critice.*

1936 Apare volumul al III-lea de *Menţiuni critice.*

Tipăreşte ediţia *Opere* de Mateiu I. Caragiale, cu prefaţă, note şi variante.

1937 Intrând în conflict cu editorul Ciornei, care urmărea un scop strict comercial, îi restituie întreaga sumă primită, până atunci ca onorariu, şi transferă ediţia critică a operei lui Eminescu la Editura Fundaţiilor.

1938 Publică volumul al IV-lea de *Menţiuni critice.*

Tipăreşte volumul *De la Chateaubriand la Mallarmé,* subintitulat "antologie de critică literară franceză" (traducere şi note).

Colaborează la revista "România", condusă de Cezar Petrescu.

1939 Cu prilejul semicentenarului morţii lui Eminescu, vede lumina tiparului primul volum al monumentalei ediţii critice de *Opere,* îngrijită de Perpessicius.

1940 Publică volumul *Dictando divers.*

Colaborează la "Acţiunea".

Obţine Premiul naţional pentru literatură.

Revista "România", din 7 iunie 1940, îi închină o pagină omagială, reunind aprecierile unor reprezentativi scriitori, critici şi istorici literari ai epocii din diferite generaţii, precum Liviu Rebreanu, Al. Rosetti, Vladimir Streinu, Şerban Cioculescu, Eugen Jebeleanu, Pompiliu Constantinescu, Radu Boureanu.

1942 Apare volumul al II-lea al ediţiei critice *Opere* de M. Eminescu.

1944 Se tipăreşte cel de al III-lea volum al ediţiei critice *Opere* de M. Eminescu.

Publică volumul *Jurnal de lector completat* cu *Eminesciana.*

1945 Colaborează la ziarul "Victoria" al lui N. D. Cocea, la revista "Lumea", condusă de G. Călinescu, la "Jurnalul de dimineaţă".

1946 Apare volumul al V-lea de *Menţiuni critice*.

1948 Este ales membru corespondent al Academiei.

Face parte din comitetul de direcţie al revistei "Viaţa românească".

1951 Este numit şef de secţie la Institutul de istorie literară şi folclor al Academiei.

1952 Tipăreşte volumul al IV-lea din ediţia critică a *Operelor* lui M. Eminescu.

Prefaţează volumul *Însemnare a călătoriei mele* de Dinicu Golescu.

1954 Laureat al Premiului de Stat pentru editarea Operelor lui M. Eminescu.

1955 Este ales membru titular al Academiei.

1957 Este numit director general al Bibliotecii Academiei. Tipăreşte volumul *Menţiuni de istoriografie literară şi folclor*.

Pune bazele Muzeului Literaturii Române, în calitate de director.

1958 Apare volumul al V-lea din ediţia critică a *Operelor* lui M. Eminescu.

1961 Tipăreşte volumul *Alte menţiuni de istoriografie literară şi folclor*.

1963 Publică al VI-lea volum din ediţia critică *Opere* de M. Eminescu.

1964 Tipăreşte volumul *Alte menţiuni de istoriografie literară şi folclor* (II).

În colecţia "Scriitori români" a Editurii pentru literatură publică primele două volume de *Opere alese* de M. Eminescu.

1965 Apare al treilea volum de *Opere alese* de M. Eminescu. Retipăreşte operele lui Mateiu I. Cargiale, în colecţia "Biblioteca pentru toţi", cu o nouă prefaţă şi un tabel cronologic.

1966 Tipăreşte primul volum al ediţiei de *Opere*.

Este sărbătorit cu prilejul împlinirii vârstei de 75 de ani.

1967 Se editează al treilea volum din *Alte menţiuni de istoriografie literară şi folclor*.

1968 Colaborează la “Gazeta literară”.

1970 Apare volumul *Memorial de ziaristică.*

Întemeiază şi conduce revista “Manuscriptum”, a Muzeului Literaturii Române.

1971 Se publică volumul *Lecturi intermitente.*

*29 martie* Se stinge din viaţă Perpessicius.

*Teodor VÂRGOLICI*